

Анотація. У статті узагальнено досвід виховання ціннісного ставлення до сільськогосподарської праці студентів аграрних вищих закладів освіти. Встановлено, що в зарубіжних країнах основними шляхами виховання ціннісного ставлення до праці у сфері агропромислового комплексу наступні: студенти вмотивовуються до висококваліфікованої сільськогосподарської праці як основної умови свого кар'єрного зросту та добробуту; зміст освіти в аграрних вищих школах прямо та опосередковано впливає на усвідомлення цінності с/г праці; під час практичних занять на виробничих практик на базі аграрних господарств формується ціннісне ставлення до праці в аграрній сфері; залучення студентів до розробки проектів та участі в різноманітних програмах; створення умов для активної участі студентів в роботі громадських організацій; організації зустрічей з відомими та успішними аграріями.

Ключові слова: виховання ціннісного ставлення, ціннісне ставлення до праці, студент, аграрні вищі заклади освіти, зарубіжний досвід виховання.

Актуальність (Introduction). Останнє десятиріччя характеризується чіткою тенденцією модернізації технологічної сфери агропромислового комплексу, який потребує молодих, кваліфікованих фахівців, які добре володіють сучасною технікою і технологіями та прагнуть активно й ефективно працювати на землі. У зв'язку із динамічним розвитком сучасної цивілізації та стрімкого розвитку науки і техніки, орієнтацією України на світовий ринок та розбудовою держави на нових соціально-економічних засадах слід ретельно переглянути систему аграрної освіти, що передбачає максимальне використання не лише вітчизняного, а й зарубіжного педагогічного досвіду. Тенденції виховання ціннісного ставлення до сільськогосподарської праці у підготовці фахівців аграрного профілю різняться у провідних країнах світу. Тому слід звернути увагу на методи виховання студентської молоді в аграрних університетах країн ЄС, що викликане модернізацією системи професійної підготовки фахівців аграрної галузі. Виховання ціннісного ставлення до сільськогосподарської праці перш за все повинно мати на меті виховання майбутніх фахівців, дослідників, техніків та фермерів, які готові до інноваційної колективної діяльності в аграрній галузі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Серед українських науковців, які досліджували методику навчання та виховання студентів в різних країнах світу, слід виокремити Н. Абашкіну (професійна освіта в Німеччині), Н. Видишко (підготовка соціальних працівників у Канаді), В. Грачова (освіта країн Західної Європи), Т. Десятов (професійно-технічна освіта в Туреччині), Є. Нероба (підготовка інженерів-педагогів у Польщі), А. Ржевська (університетська освіта країн Західної Європи), Л. Ляшенко (реформування професійної освіти у Фінляндії), Н. Микитенко (професійна підготовка соціальних працівників в університетах Канади), Л. Пуховська (професійна підготовка вчителів у Західній Європі), Н. Собчак (підготовка соціальних працівників у США) та ін.

Професійну підготовку студентів аграрного профілю досліджували О. Воцевська (підготовка інженерів-аграрників в США), С. Старовоїт (підготовка фахівців з охорони та захисту навколишнього середовища у Великій Британії), Л. Мовчан (підготовка бакалаврів сільського господарства в університетах Австралії) та ін.

Мета (Purpose) статті полягає у вивченні, узагальненні та висвітленні зарубіжного досвіду виховання ціннісного ставлення у студентів аграрних вищих закладів освіти до сільськогосподарської праці.

Методи (Methods). Для досягнення поставленої мети були використані теоретичні

методи науково-педагогічного дослідження: аналіз, синтез, узагальнення, систематизація з метою вивчення досвіду виховання ціннісного ставлення у студентів аграрних вищих закладів освіти до сільськогосподарської праці.

Результати (Results). У зв'язку із розвитком соціально-економічних умов та оновленням професійної освіти в Україні виховання ціннісного ставлення до сільськогосподарської праці повинно враховувати кращий зарубіжний досвід. Студенти аграрних закладів освіти – це в переважній більшості вихідці із сільської місцевості. Дослідники відзначають, що сільська молодь у більшості країн світу не має рівних можливостей у розвитку порівняно з ровесниками з міста. Найбільш гострими проблемами сільської молоді в світі є бідність, зменшення доступу до природних ресурсів через поширення впливу потужних транснаціональних аграрних компаній у різних регіонах, обмежений діапазон професійного зростання та самореалізації, недостатній розвиток культурно-дозвілдової та спортивної інфраструктури [3].

Аналіз наукової літератури та практики свідчить про величезний та оригінальний досвід виховання цінності праці у вищих закладах освіти Великої Британії. Протягом багатьох років у Великій Британії функціонує система підготовки майбутніх фахівців аграрного профілю. Особливе значення британці приділяють формуванню в молоді особистісних якостей, які ґрутуються на морально-етичних та духовних ідеалах. Надзвичайно важливу роль у вихованні молоді відіграє природа, яка становить предмет захоплення і щиросердної поваги. Засобами природи британці значно посилюють виховний вплив на молодь, прищеплюючи їм ціннісне ставлення до навколишнього світу, зокрема до людей і їх праці [6].

У Великій Британії участь у вихованні студентської молоді беруть популярні Центри Розвитку Громадського Виховання, які активно залучають до спільної діяльності не лише формальні інституції, а й неформальні молодіжні організації («Національне Молодіжне Бюро» (National Youth Agency), «Молодіжний та Громадський Центр у Бредфорді на Ейвоні» (Bradford on Avon Youth & Community Centre). «Служба громадського виховання», створена у Великій Британії у 70-х роках, орієнтована на сприяння розвитку освіти з метою поліпшення трудових навичок та індивідуальних талантів, а також підготовці молоді до соціальної інтеграції. Фахівці молодіжних організацій проводять соціально-педагогічну та соціально-виховну роботу з молодими британцями за різними напрямками та в різних сферах дозвілля. Зокрема, створюють еко-культурні програми (клуби та гуртки юних фермерів, об'єднання захисників природи, парків, водоймищ), організовують підприємницьку діяльність, як своєрідну економічну гру [1, с. 62-65].

Формуванню мотивації до виховання ціннісного ставлення до сільськогосподарської праці покликана і магістерська програма «Сталий розвиток в межах сільського господарства» (AGRIS MUNDUS - MSC in Sustainable Development in Agriculture), в складі стипендіальної програми Erasmus Mundus (Еразмус Мундус) [9], фінансована Євросоюзом. Ця програма є спільним проектом європейських університетів, які орієнтуються на вивчення проблем сільського господарства. Учасники магістерської програми мають можливість отримати знання про сучасний стан сільського господарства в міжнародному масштабі. Акцент в підготовці спеціалістів здійснюється на удосконалення критичного та аналітичного мислення, що дозволяє виділити ключові фактори, які обумовлюють розвиток таких галузей, як виробництво зернових культур, продуктів лісового господарства та тваринництва. Передбачається, що випускники запропонують ефективні, екологічно прийнятні та економічно рентабельні моделі розвитку сільського господарства [9].

Звертаючись до досвіду виховання фахівців аграрного профілю у Франції, слід зазначити, що це, насамперед, сільськогосподарська країна з могутніми аграрними вищими закладами освіти та розвиненою аграрною освітою. Паризький технологічний інститут наук про життя, наук про продукти харчування та наук про навколишнє середовище (AgroParisTech Institut des Sciences et Industries du Vivant et de l'Environnement) займає п'яте місце серед найкращих аграрних університетів світу.

Виховання ціннісного ставлення до сільськогосподарської праці у французьких аграрних університетах відбувається в ході вивчення навчальних дисциплін, проведення практичних занять та в позааудиторній діяльності. Популярними у французьких аграрних університетах стали такі програми, як «TNLA, Trophée National des Lycées Agricoles». Важливими є та-

кож виробничі практики, які проводяться на дослідних фермах [7].

Активна й старанна праця у японців високо шанується у суспільстві. Слід перейняти досвід вищої освіти в Японії у вихованні ціннісного ставлення до сільськогосподарської праці у студентів. Для Японії характерні національна стабільність та самобутній колорит, століття ізоляваності від зовнішнього впливу, а головне – високий рівень розвитку виробничої сфери, що є результатом ефективного трудового виховання японців з перших днів життя. Головним принципом трудового виховання в Японії є спрямованість процесу на формування у особистості почуття обов'язку і відповідальності перед самим собою і своєю групою (родиною, колективом та ін.) [5, с. 186-187]. Японці мають активну трудову позицію, яка полягає в свідомо сформульованій системі трудових потреб, інтересів та уподобань, ціннісних орієнтацій, прагнення до саморозвитку та самовдосконалення в обраній сфері трудової діяльності.

Значний інтерес викликає система підготовки фахівців сільського господарства у вищих закладах освіти Австралії – країни, яка є одним із загальновизнаних лідерів світової спільноти. «Підготовка фахівців аграрного профілю у системі вищої освіти Австралії спрямована на розвиток умінь студентів ставити мету, самостійно вчитись, думати, вирішувати проблеми, приймати рішення й досягати бажаних результатів. Саме такими вміннями повинен володіти сучасний фахівець сільського господарства, який є справжнім професіоналом» [2, с. 1].

Польська система освіти передбачає підготовчу роботу для майбутніх студентів аграрних вищих закладів освіти. Так, наприклад учням старших класів сільських шкіл пропонують ряд позаурочних заходів, тренінгів. Зокрема, тренінги на тему «Я чи хто», «Повір у себе», «Будьте асертивними» використовуються для допомоги молодим людям пробудити віру в себе і навчитися впевнено досягати поставлених цілей, навіть за відсутності підтримки з боку оточуючих. За допомогою таких тренінгових занять «Як спілкуватися з іншими людьми», «Легше разом» підвищують навички взаємодії з іншими. Тренінг «Легше разом» передбачає вправи для розвитку відповідальності за інших людей, партнерів. Тема «Пропозиція праці» озброює сільську молодь вмінням зорієнтуватися на ринку праці і віднайти роботу, яка відповідає власним інтересам і нахилам. Серед старшокласників сільських шкіл реалізуються також сценарії «Ефективне навчання», «Боротьба зі стресом» тощо. У школах також реалізується програма «Місія природи» («Misja Przyroda»), яка є циклом природничих занять для учнів. Її метою є підвищення екологічної обізнаності серед сільської молоді та виховання ціннісного ставлення до навколишнього природного середовища. Окрім занять, програма передбачає екскурсійні тури до національних парків, розвиваючі ігри, проекти, що сприяють вивченню природних багатств свого регіону, методичну підготовку вчителів та викладацького складу національних парків, конкурси з привабливими призами та ін. [4].

Розвиток та модернізація національної системи виховання студентів вищих аграрних навчальних закладів можливі за умов вивчення та впровадження як вітчизняного, так і зарубіжного досвіду.

Висновки і перспективи (Discussion). Виховання ціннісного ставлення до сільськогосподарської праці неможливе без виховання таких важливих для майбутніх працівників сільського господарства рис особистості, як культура праці, вміння раціонально та ефективно використовувати свою працю та аналізувати результати своєї праці, творчо підходити до сільськогосподарської праці. Проаналізований досвід аграрних вищих закладів світу свідчить про те, що в даних навчальних закладах здійснюється певна робота щодо формування у студентської молоді ціннісного ставлення до сільськогосподарської праці, зокрема: студенти вмотивовуються до висококваліфікованої сільськогосподарської праці як основної умови свого кар'єрного зросту та добробуту; зміст освіти в аграрних вищих школах прямо та опосередковано впливає на усвідомлення цінності с/г праці; під час практичних занять на виробничих практиках на базі аграрних господарств формується ціннісне ставлення до праці в аграрній сфері (навчальні та навчально-виробничі практики є ефективним механізмом, який забезпечує прояв професійних інтересів студентів аграрних вишів, виховання ціннісних орієнтацій та визначення планів на майбутнє); залучення студентів до розробки проектів та участі в різноманітних програмах (національних та зарубіжних); створення умов для активної участі студентів в роботі громадських організацій; організації зустрічей з відомими та успішними аграріями.

Список використаних джерел

1. Гордієнко Л. О. Громада як один із педагогічних чинників у соціальному вихованні молоді Великої Британії [Текст] / Л. О. Гордієнко // Науковий часопис НПУ ім.М.П. Драгоманова. Серія 11. Соціологія. Соціальна робота. Соціальна Педагогіка. Управління: Зб. наук. праць. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004. - № 1(23). – С. 61-67.
2. Мовчан Л. В. Професійна підготовка бакалаврів сільського господарства в університетах Австралії: автореф. дис. на здоб. канд. пед. наук за спец. 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. – Вінниця, 2012. – 20 с.
3. Сопівник І.В. Теорія і практика виховання моральної відповідальності сільської молоді [Текст] : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.07 / Сопівник Ірина Віталіївна ; Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. – Київ, 2014. – 40 с.
4. Сопівник Р. В. Зарубіжний досвід виховання моральної відповідальності сільської молоді / Р. В. Сопівник, І. В. Сопівник // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка. – 2014. – № 3. – С. 147-153.
5. Томашевська-Прядун С. О. Особливості трудового виховання дітей в японській родині // Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. – Випуск 121 (II). – С. 186-190.
6. Червонецька С.С. Виховання в сім'ї моральних якостей дітей молодшого шкільного віку засобами природи у Великій Британії: автореф. на здоб. наук. ст. канд. пед. наук за спец. 13.00.07 – теорія та методика виховання. – Луганськ, 2009. – 21 с.
7. Чучмій І. І. Підготовка фахівців у системі вищої аграрної освіти у Франції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/chuchmiy-ii-pidgotovka-fahivtsiv-u-sistemi-vischoyi-agrarnoyi-osviti-frantsiyi/>. – Назва з екрану.
8. «Школа аграрного лідера» - нові можливості для розвитку аграрного сектору [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://khoda.gov.ua/«shkola-agrarnogo-lidera»---novi-mozhливosti-dlja-rozvitku-agrarnogo-sektoru->. – Назва з екрану.
9. AGRIS MUNDUS - MSC in Sustainable Development in Agriculture (Erasmus Mundus) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://gradstudyabroad.ru/erasmus-mundus/agris-mundus-program>. – Назва з екрану.
10. Шинкарук В.Д. Теорія та історія соціального виховання в зарубіжних країнах / навчальний посібник (для студентів напряму підготовки «Соціальна педагогіка») / В.Д. Шинкарук, Р.В. Сопівник, І.В. Сопівник. – К.: ЦП «Компринт», 2015. – 236с.

References

1. Hordiienko, L.O. Hromada yak odyin iz pedahohichnykh chynnykiv u sotsialnomu vykhovanni molodi Velykoi Brytanii [The community as one of the pedagogical factors in the social education of young people in the UK]. Naukovyi chasopys NPU im. M. P. Drahomanova. Seriiia 11. Sotsioloohiia. Sotsialna robota. Sotsialna Pedahohihka. Upravlinnia. 2004. 1(23). 61-67.
2. Movchan, L.V. (2012) Profesiina pidhotovka bakalavriv silskoho hospodarstva v universytetakh [Professional training of bachelors of agriculture in the universities of Australia]. Vinnytsia. 20.
3. Sopivnyk, I.V. (2014) Teoriia i praktyka vykhovannia moralnoi vidpovidalnosti silskoi molodi [Theory and practice of education of the rural youth of moral responsibility] Skhidnoukr. nats. un-t im. Volodymyra Dalia. Kyiv, 40.
4. Sopivnyk, R.V., Sopivnyk, I.V. (2014) Zarubizhnyi dosvid vykhovannia moralnoi vidpovidalnosti silskoi molodi [Foreign experience in raising the moral responsibility of rural youth]. Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Seriiia : Pedahohika. 3. 147-153.
5. Tomashevska-Priadun, S. O. Osoblyvosti trudovoho vykhovannia ditei v yaponskii rodyni [Features of labor education of children in the Japanese family]. Naukovi zapysky. Seriiia: Pedahohichni nauky. 121 (II). 186-190.
6. Chervonetska, S.S. (2009) Vykhovannia v simi moralnykh yakosteï ditei molodshoho shkilnoho viku zasobamy pryrody u Velykii Brytanii [Education in the family of the moral qualities of junior high school children by nature in the UK]. Luhansk. 21.
7. Chuchmii, I. I. Pidhotovka fakhivtsiv u systemi vyshchoi ahrarnoi osvity u Frantsii [Training

of specialists in the system of higher agricultural education in France]. Available at: <http://intkonf.org/chuchmiy-ii-pidgotovka-fahivtsiv-u-sistemi-vischoyi-agrarnoyi-osviti-frantsiyi>.

8. «Shkola ahrarnoho lidera» - novi mozhlyvosti dlia rozvytku ahrarnoho sektoru [«School of Agrarian Leader» - new opportunities for the development of the agrarian sector]. Available at: <http://khoda.gov.ua/«shkola-agrarnogo-lidera»---novi-mozhlyvosti-dlja-rozvitku-agrarnogo-sektoru>.

9. AGRIS MUNDUS - MSC in Sustainable Development in Agriculture (Erasmus Mundus). Available at: <https://gradstudyabroad.ru/erasmus-mundus/agris-mundus-program>.

10. Shynkaruk, V.D., Sopivnyk, R.V., Sopivnyk, I.V. (2015) Teoriia ta istoriia sotsialnoho vykhovannia v zarubizhnykh krainakh [Theory and history of social education in foreign countries]. K.: TsP «Kompynt». 236.

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ВОСПИТАНИЯ В СТУДЕНТОВ АГРАРНЫХ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ ЦЕННОСТНОГО ОТНОШЕНИЯ К СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОМУ ТРУДУ

К. А. Власенко

Аннотация. В статье обобщен опыт воспитания ценностного отношения к сельскохозяйственному труду студентов аграрных высших учебных заведений. Установлено, что в зарубежных странах основными путями воспитания ценностного отношения к труду в сфере агропромышленного комплекса есть следующие: студенты мотивируются к высококвалифицированному сельскохозяйственному труду как основного условия своего карьерного роста и благосостояния; содержание образования в аграрных высших школах прямо и косвенно влияет на осознание ценности с / х труда; во время практических занятий на производственных практик на базе аграрных хозяйств формируется ценностное отношение к труду в аграрной сфере; привлечение студентов к разработке проектов и участия в различных программах; создание условий для активного участия студентов в работе общественных организаций; организации встреч с известными и успешными аграриями.

Ключевые слова: воспитание ценностного отношения, ценностное отношение к труду, студент, аграрные высшие учебные заведения, зарубежный опыт воспитания.

FOREIGN EXPERIENCE OF EDUCATION IN STUDENTS OF AGRICULTURAL HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF VALUABLE RELATIONSHIP TO AGRICULTURAL WORK

K.O. Vlasenko

Abstract. The article summarizes the experience of upbringing the value attitude to agricultural labor of students of agricultural higher educational institutions. It is established that in foreign countries the main ways of educating the value attitude towards work in the agro-industrial complex are the following: students are motivated to highly skilled agricultural labor as the main condition for their career growth and well-being; the content of education in agricultural higher schools directly and indirectly affects the awareness of the value of agricultural labor; during practical classes on industrial practices on the basis of agricultural holdings, a value attitude to labor in the agrarian sphere is formed; involvement of students in the development of projects and participation in various programs; creation of conditions for active participation of students in the work of public organizations; organization of meetings with famous and successful farmers.

Keywords: education of value attitude, value attitude to work, student, agrarian higher educational institutions, foreign experience of upbringing.

УДК 378

СУЧАСНИЙ СТАН ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Д. А. ВОРОНІНА-ПРИГОДІЙ, аспірант кафедри теорії і методики,
технологічної освіти, креслення і комп'ютерної графіки

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

E-mail: darjka@ukr.net

© Д. А. Вороніна-Пригодій, 2017